


Vlasništvo i kontrola nad korporacijama



Univerzitet Crne Gore
Ekonomski fakultet Podgorica
Studije menadžmenta Podgorica
Ekonomija Firme

Pravo svojine

- Tri osnovna prava proističu iz svojine (vlasništva)
- Pravo korišćenja
- Pravo raspolaganja
- Pravo “ubiranja plodova”



Preduzetnička firma

- Vlasnik je istovremeno i glavni menadžer
- Vlasnik donosi sve ključne odluke i “raspolaže” kompanijom
- Cjelokupan profit pripada vlasniku

Rast i razvoj kompanija

- Povećavanje broja investitora/vlasnika
- Razvoj koncepta korporativnog upravljanja i angažovanje profesionalnih menadžera



Prava svojine u disperziji vlasništva

- U disperziranom vlasništvu, tri prava svojine više ne važe na isti način
- Da li vlasnik može da proda “svoj dio automobila”?
- Problem u motivaciji menadžera u novim uslovima



Menadžerska firma

- Problem motivacije menadžera
- Dividende vs. reinvestirani profit
- Maksimiziranje rasta firme vs. maksimiziranje vrijednosti za akcionare
- Značaj akvizicija i menadžera

Tržište kontrole nad korporacijama

- Maksimiziranje rasta firme ima ograničenja
- Nivo performansi utvrđen na tržištu kapitala i poređenjem sa drugim kompanijama
- Slabe performanse utiču na kretanje cijene akcija, promjene vlasništva i/ili menadžmenta
- Definisane "optimalnog" nivoa dividendi (sa aspekta menadžera)

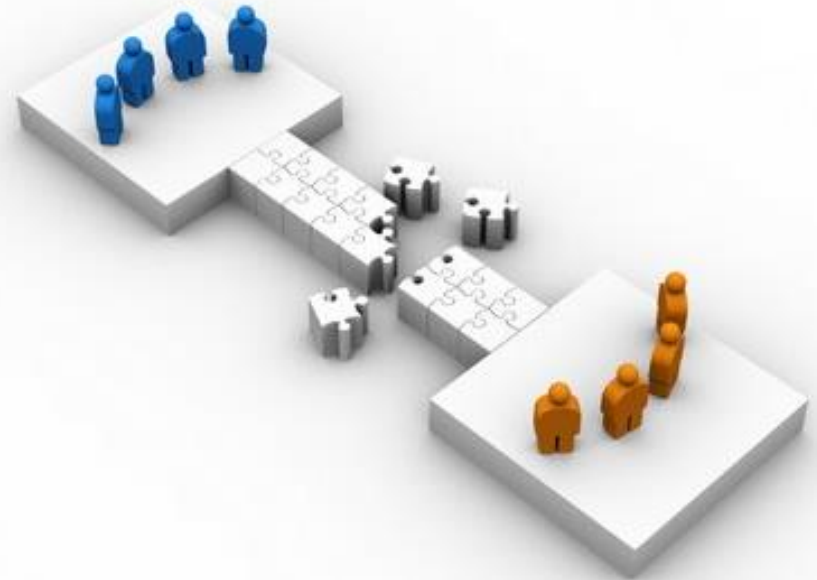
Otkupljivanje firmi

- Otkupljivanje firmi od strane menadžera (LBO, odnosno MBO)
- Koncept neisplativih obveznica (junk bonds)
- Promjena stejkholdera i smanjenje broja akcionara
- Realni efekti?

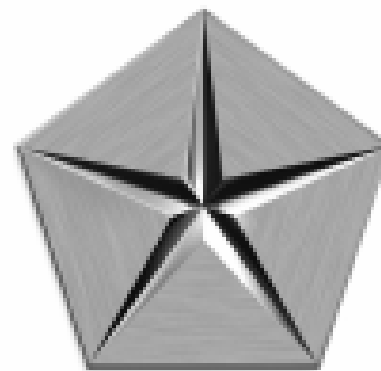


Uticaji merdžera i akvizicija

- Merdžeri (spajanje kompanija) i akvizicije (kupovina kompanija)
- Loši rezultati u praksi
- Nemogućnost ostvarivanja sinergetskog efekta (u praksi čest suprotan efekat)



Neuspješni merdžeri



CHRYSLER

Neuspješni merdžeri



i n v e n t

COMPAQ

Neuspješni merdžeri



TimeWarner

Ograničenja i podsticaji menadžera

- Iskrivljena motivaciona struktura
- Plaćanje po učinku – vezivanje nagrada i ostalih dodatnih prihoda za uspjeh menadžera
- Menadžerske preferencije – neoporezovane koristi i prestiž imaju prednost u odnosu na klasični prihod

Koncentrisano vlasništvo

- Manji broj akcionara povećava akcionarski aktivizam i kontrolu
- Povećanje pritiska na menadžere
- Efikasnost direktne kontrole?



Bord direktora

- Bord direktora sastavljen od stručnjaka predstavlja značajnu sponu između akcionara i menadžera
- Savjetodavna, kontrolna i izvršna funkcija
- Izvršni i nadzorni bord direktora (evropski model)

Stejkholder firma

- Vlasnik nije jedini nosilac rizika (zaposleni, kreditori, kupci, dobavljači...)
- Problem sa neprecizno postavljenim modelom preuzimanja rizika



Sistemske razlike

- Maksimizacija profita u USA i UK
- U kontinentalnoj Evropi – koncentracija vlasništva, tradicija i vrijednosti, sistem kodeterminacije
- Japanski model – doživotno zaposlenje, funkcionalan sindikat, dobri odnosi i lična odgovornost zaposlenih

Povjerenje

- Povjerenje kao osnova smanjenja transakcionih troškova u poslovanju
- Veoma zavisno od kulturnih vrijednosti sistema
- “Povjerenje i poštovanje su najvažniji faktori poslovnog uspjeha”
Isak Adižes



Novi pogled na upravljanje

- Problemi u pregovorima zaposleni – firma
- Fleksibilnost nadnica kao ključni faktor stabilnosti stope zaposlenosti
- ESOP planovi – akcije za zaposlene
- Uključivanje zaposlenih u sistem odlučivanja i upravljanja